

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ

НАКАЗ

__30.08.2024 р.__

Хмельницький

№ 142

Про введення в дію
«Положення про дотримання академічної
добročесності в Хмельницькій
гуманітарно-педагогічній академії»
та «Положення про Комісію з питань
етики та академічної добročесності
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії»

Із метою дотримання академічної добročесності науково-педагогічними,
науковими та іншими працівниками академії, аспірантами, докторантами,
студентами та магістрантами

НАКАЗУЮ:

1. Ввести в дію з 2 вересня 2024 р. рішення вченої ради академії від 28.08.2024 р., протокол № 8, про затвердження «Положення про дотримання академічної добročесності в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії», «Положення про Комісію з питань етики та академічної добročесності Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії».

2. Внести відповідні зміни до інших положень, які регламентують основи освітньої та наукової діяльності в закладі.

3. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

В.о.ректора

Інна ШОРОБУРА

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Олександр ПОЛІЩУК

Проректор з наукової
роботи

Олександр ГАЛУС

Юрисконсульт

Дмитро АНДРЕЄВ

Голова профкому

Лариса ЗДАНЕВИЧ

Уповноважена особа з питань
протидії корупції

Тамара МОЦНА

ПОГОДЖЕНО

Голова вченої ради		Інна ШОРОБУРА
Проректор з науково-педагогічної роботи		Олександр ПОЛЩУК
Проректор з наукової роботи		Олександр ГАЛУС
Проректор з міжнародної діяльності		Марія ВОРНИК
Декан факультету початкової освіти та філології		Ірина ДАРМАНСЬКА
Декан факультету дошкільної освіти та психології		Леоніда ПІСОЦЬКА
Декан гуманітарного факультету		Галина БУЧКІВСЬКА
Начальник наукового відділу		Богдан КРИЩУК
Керівник навчально-методичного відділу		Олена СЕВАСТ'ЯНОВА
Керівник навчального відділу		Марина САВЧЕНКО
Керівник відділу внутрішнього забезпечення якості освіти		Тетяна ШВЕЦЬ
Завідувач практики		Аліна КИКИЛИК
Голова профкому		Лариса ЗДАНЕВИЧ
Голова студентської ради		Лілія ВОЗНІЮК
Начальник відділу кадрів		Валентина БАРАНОВСЬКА
Юрисконсульт		Дмитро АНДРЕЄВ

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ПОГОДЖЕНО
вченою радою
Хмельницької гуманітарно-
педагогічної академії
(28.08.2024 р., протокол № 9)
введено в дію:
наказ в.о.ректора № 142
від 30.08.2024 р.

В.о.ректора

Інна ШОРОБУРА

ПОЛОЖЕННЯ
про дотримання академічної доброчесності в
Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії

1. Загальні положення

1.1 Положення про дотримання академічної доброчесності в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії (далі – Положення) створено на основі законодавства України, зокрема Конституції України, законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про науково-технічну інформацію», Рекомендацій щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо), Статуту Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Положення про освітній процес в ХГПА, українського і міжнародного досвіду запобігання плагіату та проявам академічної недоброчесності.

1.2 Це Положення:

– регулює застосування загальних засад та правил наукової етики в письмових роботах студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів і наукових дослідженнях, навчальних та навчально-методичних розробках науково-педагогічних працівників академії;

– визнає академічну й професійну етику та повагу до авторських прав ключовими засадами організації освітнього процесу й науково-дослідної роботи та покликане сприяти впровадженню практики належного цитування шляхом закріплення визначення поняття та форм академічної недоброчесності, методів запобігання її поширенню, процедури розгляду та фіксування фактів академічної недоброчесності, а також наслідків її вчинення в межах академії;

– має на меті підвищення якості організації освітнього та наукового процесу, рівня дисципліни учасників освітнього та наукового процесу при виконанні різних видів робіт, а також забезпечення дотримання науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти в академії вимог щодо

оформлення письмових робіт і наукових досліджень та відповідальність за їхнє порушення;

– формування навичок коректної роботи із науковими джерелами, посилань на цитовані праці, наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань інших осіб;

– формування відповідальності за порушення норм академічної доброчесності.

1.3 Положення є складником системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

1.4 Дія цього Положення розповсюджується на освітній процес і наукові, навчальні та навчально-методичні праці науково-педагогічних працівників академії, докторантів, аспірантів, осіб, прикріплених до академії з метою здобуття ступенів доктора філософії (кандидата наук), та студентів, магістрантів.

2. Основні терміни, поняття плагіату та різновиди академічної недоброчесності, які вживаються в цьому Положенні

2.1 У цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні:

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір.

Твір – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційному веб-сайті академії (монографія, посібник, навчальне видання, стаття, препринт, автореферат, рукопис дисертації, кваліфікаційна робота тощо).

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному веб-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Унікальність твору (роботи, матеріалу) – співвідношення (%) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу.

2.2 Різновиди порушень академічної доброчесності:

2.2.1. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

2.2.2. Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

2.2.3. Фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

2.2.4. Фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

2.2.5. Списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

2.2.6. Обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

2.2.7. Хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

2.2.8. Необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

2.2.9. Надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання.

2.2.10. Вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

3. Рекомендації з попередження академічної недоброчесності в освітньому процесі та в науковій діяльності

3.1 Профілактика академічної недоброчесності в освітньому процесі

Профілактика академічної недоброчесності в освітньому процесі Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії здійснюється шляхом:

– видання та розповсюдження серед студентів факультетами та/чи кафедрами академії методичних матеріалів щодо належного оформлення посилань на використані у письмовій роботі матеріали;

– запровадження ознайомлювальних курсів щодо дотримання принципів академічної доброчесності серед здобувачів освіти академії (зокрема і курсів «Основи наукових досліджень», «Методологія наукових досліджень», «Основи академічного письма» тощо);

– інформування керівників кваліфікаційних робіт про їхню персональну відповідальність за недопущення фактів плагиату та інших видів академічної недоброчесності;

– повідомлення науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти про санкції та наслідки за академічну недоброчесність, що передбачені цим Положенням;

– ознайомлення науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти із нормами цього Положення;

– співпраця із органами студентського самоврядування, первинної профспілкової організації студентів, аспірантів та докторантів, наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених в інформуванні осіб, які навчаються, про правила академічної етики;

– проведення виховних заходів із метою інформування здобувачів освіти із нормами академічної етики та основ інформаційної культури;

– розміщення на веб-сайтах періодичних видань академії принципів та норм публікації та рецензування наукових статей;

– обов'язковість інформування науковими керівниками (консультантами) дисертаційних досліджень здобувачів наукових ступенів про неприпустимість академічної недоброчесності.

3.2 Впровадження в навчальній та науково-педагогічній роботі принципів академічної доброчесності

Керівники структурних підрозділів зобов'язані інформувати своїх співробітників про норми цього Положення, а також контролювати та попереджувати факти появи академічної недоброчесності.

Під час формулювання письмових завдань для здобувачів освіти структурним підрозділам академії рекомендується:

– в меншій мірі використовувати реферативні письмові роботи, замінюючи їх на виконання завдань щодо написання есе, рецензій, оглядів літератури, створення презентацій тощо;

– формувати завдання таким чином, щоб вони реалізовувались через прояв творчості здобувачів освіти, із використанням інноваційних педагогічних технологій;

– знаходити можливості заміни великих за обсягом письмових робіт меншими в межах вивчення одного курсу;

– розмежовувати складність письмових завдань для студентів бакалаврату та слухачів магістратури;

– забезпечувати представлення електронних варіантів кваліфікаційних робіт (зокрема курсових, дипломних і магістерських) на відповідних кафедрах не менше, ніж за 15 днів до їхнього попереднього захисту на кафедрі.

При підготовці та оприлюдненні наукових творів (окрім дисертацій та наукових фахових видань академії) та навчальних і навчально-методичних видань:

– усі підготовлені до друку наукові твори та навчальні і навчально-методичні видання в обов'язковому порядку розглядаються на засіданнях

кафедр, які рекомендують їх до друку або дають рекомендацію вченій раді щодо їх затвердження;

– перед рекомендацією до друку всі наукові твори, навчальні та навчально-методичні видання підлягають обов'язковій перевірці на відсутність академічного плагіату, висновок про що зазначається в рішенні кафедри (відповідальність за цей висновок несе завідувач кафедри).

При підготовці та оприлюдненні наукових фахових видань академії редакційна колегія під керівництвом головного редактора здійснює перевірку наукових статей на відсутність академічного плагіату (відповідальність за об'єктивність перевірки несе головний редактор видання).

При рекомендації до захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата (доктора філософії) та доктора наук обов'язковим є висновок про невиявлення академічного плагіату в дисертаціях (відповідальність несуть голова спеціалізованої вченої ради, вчений секретар, члени експертної комісії з попереднього розгляду дисертації).

3.3 Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)

Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, має супроводжуватися посиланням на це джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними.

Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці наукової роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитується за: __»).

Будь-яка наведена в тексті наукової роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю.

Будь-які відтворені в тексті наукової роботи оприлюднені твори мистецтва мають супроводжуватися зазначенням авторів цих творів мистецтва (якщо вони відомі). У разі використання творів виконавського мистецтва, слід зазначати також індивідуальних чи колективних виконавців (якщо вони відомі). Якщо автори/виконавці невідомі, слід зазначити, що вони невідомі.

3.4 Рекомендації щодо виявлення академічного плагіату в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, наукових доповідях, статтях тощо)

Для констатації різновиду академічного плагіату необхідно встановити наявність таких ознак:

а) в тексті іншого автора (інших авторів) наявне таке чи майже таке саме речення чи група речень, як в оцінюваній науковій роботі (за винятком стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними);

б) цей текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наявне таке саме речення чи група речень)¹;

в) автор оцінюваної наукової роботи не посилається на цей текст іншого автора (інших авторів), або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині своєї роботи) так, що незрозуміло, якого саме речення (якої саме групи речень) оцінюваної наукової роботи стосується посилання.

г) в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ обсягом до абзацу, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

г) в оцінюваній науковій роботі наведено п'ять або більше цитат з третіх джерел саме чи майже в такому обсязі, як вони наведені в іншому джерелі, без вказування на це інше джерело як джерело, з якого запозичені відповідні цитати;

д) в іншому джерелі оприлюднена та сама науково-технічна інформація (крім загальновідомої), яка наведена в оцінюваній науковій роботі;

е) в оцінюваній науковій роботі використані раніше оприлюднені твори мистецтва.

4. Порядок встановлення та розгляду факту академічної доброчесності

4.1 Встановлення факту академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками передбачає:

– посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

– контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;

– об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

¹ Примітка: За відсутності інших відомостей, раніше створеним тут і далі слід вважати раніше оприлюднений чи переданий для публікації текст. Твори, передані на постійне зберігання до архівних установ, прирівнюються до оприлюднених.

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Перевірці на академічний плагіат підлягають:

– навчальні (курсів роботи, реферати, самостійні роботи тощо) та кваліфікаційні (дипломні роботи роботи здобувачів освіти (бакалаврат та магістратура), навчальні та навчально-методичні праці (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій), монографії та інші праці, що вимагають рекомендації вченої ради академії до видання (перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють керівники структурних підрозділів);

– статі, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових збірників або оргкомітетів заходів наукового і науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів, круглих столів) (перевірку здійснюють головні редактори збірників наукових праць та голови організаційних комітетів вищезазначених наукових заходів);

– дисертації (перевірку здійснюють голова та вчений секретар спеціалізованої вченої ради).

Перевірка наукових, навчальних та навчально-методичних праць, рукописів статей, тез доповідей, дисертацій проводиться за допомогою комп'ютерних програм, визначених у п. 6 цього Положення.

Орієнтовні показники % унікальності тексту (% до загального об'єму матеріалу):

Відсоток унікальності	Рекомендації
85–100 %	висока унікальність, робота допускається до захисту або (та) опублікування
70–84 %	достатня унікальність, робота потребує уваги з боку наукового керівника чи рецензента, а також може бути за потреби повернута на доопрацювання та/чи повторну перевірку
50–69 %	середня унікальність, робота потребує суттєвого доопрацювання та повторної перевірки
49 % і нижче	низька унікальність, робота відхиляється без права подальшого розгляду

Розгляд фактів порушення академічної доброчесності здійснюється Комісією з питань етики та академічної доброчесності академії з урахуванням вимог Закону України «Про освіту» та інших спеціальних законів, а також норм цього Положення.

Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

5.2 Наслідки у випадку встановлення академічної недоброчесності

5.2.1 За порушення академічної доброчесності науково-педагогічні працівники академії можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

5.2.2 За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із академії (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих академією пільг з оплати навчання.

6. Технічна підтримка перевірки наукових, навчальних та навчально-методичних праць щодо дотримання принципів академічної доброчесності

6.1 Для технічної підтримки перевірки наукових, навчальних та навчально-методичних праць на наявність академічного плагіату на офіційному веб-сайті академії розміщуються посилання на комп'ютерні програми для

перевірки на наявність плагіату (зокрема, StrikePlagiarism, яку рекомендовано МОН України, або інших програм, які будуть рекомендовані МОН України).

6.2 Науковий відділ на свій розсуд вибирає комп'ютерні програми для перевірки робіт на наявність академічного плагіату.

6.3 Результати перевірки комп'ютерними програмами на предмет дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти повинні бути проаналізовані експертами з відповідної галузі знань.

7. Прикінцеві та перехідні положення

7.1 Це Положення в повному обсязі набирає чинності з дати його затвердження вченою радою та введення в дію наказом в.о.ректора Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

7.2 З метою забезпечення дієвості реалізації в освітній та науковій діяльності академії основних аспектів цього Положення деканати наприкінці навчального року можуть готувати стислий висновок щодо практики його реалізації, який містить рекомендації щодо внесення змін та доповнень, які розглядаються та затверджуються вченою радою академії.

7.3 Усі зміни та доповнення до цього Положення вносяться наказом ректора за рішенням вченої ради академії. У такому ж порядку Положення скасовується.

Голова вченої ради,
в.о.ректора академії

Інна ШОРОБУРА